

วิธีการดำเนินการวิจัย

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดโครงสร้างของการวิจัยไว้ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย คือ แม่ที่นำบุตรมารับบริการที่แผนกกุมารเวชศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี โรงพยาบาลพญาไท และศูนย์บริการสาธารณสุข 2 สำหรับโรงพยาบาลรามาธิบดีมีแม่ที่นำบุตรมารับบริการประมาณวันละ 100 - 160 คน โรงพยาบาลพญาไทมีประมาณวันละ 100 - 150 คน ศูนย์บริการสาธารณสุข 2 ประมาณวันละ 60 - 90 คน

จำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยคิดเอาจาก 3 ใน 4 หรือร้อยละ 75 ของประชากรในแต่ละโรงพยาบาลที่เข้ารับบริการในแต่ละวัน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นจำนวน 300 คน

การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่เข้ารับบริการในแต่ละวัน ให้ได้จำนวน 3 ใน 4 ของประชากร

ตัวแปรที่ทำการศึกษา

ตัวแปรที่ทำการศึกษาในครั้งนี้มี 2 ประเภท คือ

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ อายุ การศึกษา รายได้ และอาชีพ

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่

2.1 ความสำนึกทางโภชนาการและโภชนาการ ซึ่งประกอบด้วย

2.1.1 ความรู้ความเข้าใจทางโภชนาการและโภชนาการ

2.1.2 ทักษะทางโภชนาการและโภชนาการ

2.2 การเปิดรับสื่อมวลชนทางโภชนาการและโภชนาการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถาม ที่เป็นคำถามปิด โดยแบ่ง เนื้อหาออกเป็น 4 ตอน ดังนี้คือ

ก. ตอนที่แรก เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับตัวแปรอิสระอันได้แก่ อายุ การศึกษา รายได้และอาชีพ เพื่อใช้เป็นตัวแปรหลักในการหาความสัมพันธ์กับตัวแปรตามต่อไป

ข. ตอนที่สอง เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจทางโภชนาการและโภชนาการ แบ่งออกเป็น 3 ส่วนย่อยคือ

ส่วนแรก ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาหารทารก และเด็ก

ส่วนที่สอง ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการรับประทานอาหารของหญิงมีครรภ์หรือหลังคลอด

ส่วนที่สาม ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจทั่วไปในเรื่องอาหาร และโภชนาการขั้นพื้นฐาน

คำถามทั้ง 3 ส่วนของภาคนี้ ได้แนวทางศึกษาจากคำரா เอกสาร หนังสือวิชาการ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทางโภชนาการศาสตร์

ค. ตอนที่สาม เป็นคำถามสำหรับวัดทัศนคติทางโภชนาการและโภชนาการ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วนย่อย คือ

ส่วนแรก เป็นการวัดทัศนคติเกี่ยวกับการรับประทานอาหารของหญิงมีครรภ์หรือ
หลังคลอด

ส่วนที่สอง เป็นการวัดทัศนคติในเรื่องอาหารทารกและเด็ก

ส่วนที่สาม เป็นการทดสอบวัดทัศนคติทั่วไป เรื่องอาหารและโภชนาการโดยพื้นฐาน
ทั่วไป

โครงสร้างของคำถามจากทั้ง 3 ส่วน ได้มาจากแหล่งความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับในภาค
ที่ 2 จากนั้นได้นำมาปรับใช้กับมาตราส่วนแบบประเมินค่า (Rating Scales) ของลิเคอร์ท
(The Likert Scale) ซึ่งเป็นมาตราส่วนที่ต่อเนื่องกันของระดับความคิดเห็นต่าง ๆ 5 ระดับ
คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เฉย ๆ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง¹

ส่วนเหตุผลที่ใช้มาตราส่วนประเมินค่าทัศนคติ 5 ระดับนี้ เพราะง่ายแก่ผู้ตอบที่จะตอบ
ตามความรู้สึกจริง ๆ และเพื่อให้ได้คำตอบที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือให้ได้คำตอบที่
สามารถแยกได้ว่ามีทัศนคติในแง่ดีหรือไม่ดี หรือปานกลาง ซึ่งพร้อมจะโน้มเอียงไปทางใดทางหนึ่ง
ได้ทันที หากมีน้ำหนักให้เชื่อถือได้พอ และเป็นมาตราที่ผู้วิจัยเห็นว่าเหมาะสมกับงานวิจัยในครั้งนี้

ง. ตอนที่สี่ เป็นคำถามสำหรับวัดการเปิดรับสื่อมวลชนในเรื่อง เกี่ยวกับอาหารและ
โภชนาการ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การวัดการเปิดรับสื่อมวลชนจากตัวแปรที่บ่งบอกประเภทของสื่อมวลชน
ต่าง ๆ

ส่วนที่ 2 การวัดการเปิดรับสื่อมวลชนทางค่านอาหารและโภชนาการแบบรวมกลุ่ม
แบบเรียงตามชั้นบันไดและแบบกระจาย

¹ วิเชียร เกตุสิงห์, หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือในการวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ 3.
(สำนักพิมพ์เรือนอักษร, 2524), หน้า 96.

ส่วนที่ 3 วัตถุประสงค์การวิจัยใหม่ก่อกำเนิดความสนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมหรือประพฤติกิจกรรมที่ตามข่าวสารที่ได้จากการเปิดรับสื่อมวลชนทางสถานีอาหารและโภชนาการ

การทดสอบแบบสอบถาม

เมื่อสร้างแบบสอบถามเสร็จ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามดังกล่าวทั้งหมดไปให้ครูทรงคุณวุฒิ เป็นผู้ตัดสิน เพื่อหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยถือเกณฑ์การตัดสิน 3 ใน 4 กล่าวคือหากข้อสอบข้อใด ผู้ตัดสินอย่างน้อย 3 ท่านลงความเห็นว่าเป็นข้อสอบที่เหมาะสม สามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการวัดได้ ผู้เขียนจะเลือกข้อนั้นเก็บไว้เป็นแบบสอบถามต่อไป

ในการเลือกผู้ตัดสินนั้น ผู้วิจัยเลือกโดยให้หลัก 2 ประการ คือ ประการแรกคำนึงถึงสาขาวิชาที่เป็นภูมิหลังของผู้ตัดสิน ซึ่งมีความรู้ทางด้านโภชนศาสตร์ นิเทศศาสตร์ หรือสังคมวิทยา ประการที่สอง คำนึงถึงความสนใจเกี่ยวกับเรื่องทางสาธารณสุขมูลฐาน โดยเฉพาะทางด้านอาหาร และโภชนาการ

ข้อสอบที่ผ่านการเลือกจากผู้ตัดสินแล้ว ผู้วิจัยได้นำไปทดสอบก่อนใช้จริง (Pretest) จากตัวอย่างกลุ่มหนึ่งที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจริง โดยทดสอบกับแม่ตำรับบริการที่แผนกอายุรศาสตร์โรงพยาบาลรามาริบัติ เป็นจำนวน 50 คน เพื่อ

ก. หาความถูกต้องเที่ยงตรง (Validity) เพื่อดูว่าแบบสอบถามนั้นมีข้อบกพร่องที่ใดบ้าง เพื่อคอยแก้ไขหรือแก้ไขให้สมบูรณ์

ข. หาความน่าเชื่อถือ (Reliability) เพื่อตรวจดูว่าข้อมูลที่ได้มานั้นเชื่อถือได้หรือไม่ โดยการหาค่าอำนาจจำแนก (Power of Discrimination) และหาระดับความยากง่าย (Level of Difficulty) ด้วยวิธีของกาเรท (Garrett)¹ ซึ่งมีสูตร ดังนี้

¹ Herry E. Garrett, Testing for Teachers (New York: American Book Company, 1950), p. 222.

$$P = \frac{R_u + R_L}{2n} \times 100$$

$$D = \frac{R_u - R_L}{n}$$

P = ค่าอำนาจการจำแนก

D = รัศมีความยากง่าย

R_u = จำนวนกลุ่มที่ไล่คะแนนสูงที่ตอบถูกในแต่ละข้อ

R_L = จำนวนกลุ่มที่ไล่คะแนนต่ำที่ตอบถูกในแต่ละข้อ

n = จำนวนคนกลุ่มคะแนนสูงหรือจำนวนกลุ่มคะแนนต่ำ

การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

ก. อธิบายรายละเอียดในแบบสอบถามเพื่อให้อาจารย์ผู้วิจัยเข้าใจอย่างถูกต้องตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยของผู้วิจัย

ข. ผู้วิจัยนัดหมายล่วงหน้ากับพยาบาลที่ประจำอยู่ที่คลินิกผู้ป่วยนอก แผนกกุมารเวชศาสตร์ของพื้นที่ในการวิจัยก่อนเพื่อให้กลุ่มแม่ที่มานั่งรอรับบริการได้เตรียมตัวเพื่อตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ตัวต่อตัวทุกคน

ค. เพื่อความถูกต้อง สมบูรณ์ ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา ผู้วิจัยจะตรวจสอบข้อบกพร่อง ความผิดพลาดหรือเผลอเรอของผู้ตอบทุกครั้ง เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนทุกครั้ง ทั้งนี้เพื่อความสมบูรณ์ในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์และตีความหมายข้อมูล (Analysis and Interpretation of Data)

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้อาศัยวิธีการเครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยแจกแจงและวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ประมวลผลข้อมูลและจัดทำตารางวิเคราะห์ทางสถิติ

เพื่อนำเสนอและสรุปผลการวิจัย

การนำเสนอข้อมูลจากตาราง ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการ 3 วิธีดังนี้คือ

ก. วิธีการพรรณนา (Descriptive Method) ใช้วิธีการร้อยละของจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยแยกตามตัวแปรอิสระคือ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ และอาชีพ

ข. วิธีการทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing Method) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับความสำคัญทางโภชนาการและโภชนาการ ซึ่งวัดจากความรู้และความเข้าใจและทัศนคติทางโภชนาการและโภชนาการ และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการเปิดรับสื่อมวลชนทางโภชนาการและโภชนาการ โดยวิธีการร้อยละ และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อหาความแตกต่างของตัวแปรอิสระกับความสำคัญทางโภชนาการและโภชนาการ และความแตกต่างในการเปิดรับสื่อมวลชนทางโภชนาการและโภชนาการ

ค. ในการหาค่าความสัมพันธ์ของความสำคัญทางโภชนาการและโภชนาการกับการเปิดรับสื่อมวลชนทางโภชนาการและโภชนาการ สถิติที่ใช้วิเคราะห์คือ การหาค่าสัมพัทธ์แบบเพียร์สัน

(Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) สูตรการวิเคราะห์ดังนี้คือ¹

$$r_{xy} = \frac{N\sum xy - (\sum x)(\sum y)}{\sqrt{[N\sum x^2 - (\sum x)^2][N\sum y^2 - (\sum y)^2]}}$$

เมื่อ r_{xy} = สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

N = จำนวนประชากร

x = ตัวแปรอิสระ

y = ตัวแปรตาม

¹ J.P. Guilford; Fundamental Statistic in Psychology and Education, 3d ed., (Tokyo: McGraw - Hill Kogaknsha, Ltd., 1973, p. 455.

Σxy	=	ผลรวมของผลคูณระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม
Σx	=	ผลรวมของตัวแปรอิสระ
Σy	=	ผลรวมของตัวแปรตาม
Σx^2	=	ผลรวมของค่ากำลังสองของตัวแปรอิสระ
Σy^2	=	ผลรวมของค่ากำลังสองของตัวแปรตาม
$\Sigma (\Sigma x)^2$	=	กำลังสองของผลรวมของตัวแปรอิสระ
$(\Sigma y)^2$	=	กำลังสองของผลรวมของตัวแปรตาม

เกณฑ์การให้คะแนน

ในการวัดความสำนึกทางโภชนาการและโภชนาการที่วัดได้จากความรู้และความเข้าใจ และทัศนคติทางโภชนาการและโภชนาการ และการเปิดรับสื่อมวลชนทางโภชนาการและโภชนาการ ได้ถือหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. การให้คะแนนแบบสอบถามความรู้และความเข้าใจทางโภชนาการและโภชนาการ ซึ่งคำถามเป็นแบบเลือกคำตอบ ประเภทสี่ตัวเลือกที่มีข้อถูกเพียงข้อเดียว ข้อที่ถูกให้ 1 คะแนน ทั้งหมดมี 17 ข้อ
2. การให้คะแนนแบบวัดทัศนคติทางโภชนาการและโภชนาการ ซึ่งคำถามเป็นแบบตารางสำรวจประเภทมาตราส่วนประเมินค่าของลิเคิร์ต (Likert Scales)¹ ให้คะแนนดังนี้

ทัศนคติในแง่บวกหรือส่งเสริมแนวความคิดทางโภชนาการและโภชนาการ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	มีคะแนนเท่ากับ	5 คะแนน
เห็นด้วย	มีคะแนนเท่ากับ	4 คะแนน

¹ วิเชียร เกตุสิงห์, หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือในการวิจัย, หน้า 96.

เฉย ๆ	มีคะแนนเท่ากับ	3 คะแนน
ไม่เห็นควาย	มีคะแนนเท่ากับ	2 คะแนน
ไม่เห็นควายอย่างยิ่ง	มีคะแนนเท่ากับ	1 คะแนน

ทัศนคติในแง่ลบหรือเป็นอุปสรรคในการพัฒนาทางโภชนาการและโภชนาการ

เห็นควายอย่างยิ่ง	มีคะแนนเท่ากับ	1 คะแนน
เห็นควาย	มีคะแนนเท่ากับ	2 คะแนน
เฉย ๆ	มีคะแนนเท่ากับ	3 คะแนน
ไม่เห็นควาย	มีคะแนนเท่ากับ	4 คะแนน
ไม่เห็นควายอย่างยิ่ง	มีคะแนนเท่ากับ	5 คะแนน

คำถามในส่วนทั่วทัศนคติมีทั้งสิ้น 17 ข้อ

ในการให้คะแนนการเปิดรับสื่อมวลชนทางโภชนาการและโภชนาการใช้วิธีประเมินค่า
เช่นกัน โดยพิจารณาจากระดับการเปิดรับสื่อมวลชนทางโภชนาการและโภชนาการ แล้วให้คะแนน
ดังต่อไปนี้

สม่ำเสมอหรือทุกวัน	มีคะแนนเท่ากับ	5 คะแนน
ค่อนข้างบ่อย	มีคะแนนเท่ากับ	4 คะแนน
บางครั้งบางคราว	มีคะแนนเท่ากับ	3 คะแนน
นาน ๆ ครั้ง	มีคะแนนเท่ากับ	2 คะแนน
ไม่เคย	มีคะแนนเท่ากับ	1 คะแนน

คำถามในภาคนี้ทั้งหมดมี 12 ข้อ

ส่วนเกณฑ์ในการจัดแบ่งระดับต่าง ๆ ของตัวแปรอิสระได้แก่ อายุ การศึกษาและรายได้
ผู้วิจัยได้จัดแบ่งออกเป็น 3 ระดับ เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

อายุ ใช้หลักเกณฑ์จากการพิจารณาสถิติอายุของประชากรไทยทั่วไปแล้วเทียบเคียงกับ
อายุของกลุ่มตัวอย่างคือ แม่ที่นำบุตรมารับบริการจากแผนกกุมาร เวชศาสตร์ของโรงพยาบาลรามารัตน์

โรงพยาบาลพญาไท และศูนย์บริการสาธารณสุข 2 ภายหลังจากไขข้อมูลแล้วจึงนำมาจัดแบ่งเป็น
ช่วงชั้นโดยอาศัยโค้งปกติ (Normal Curve) ซึ่งแบ่งออกได้ดังนี้คือ

กลุ่มผู้มีอายุตั้งแต่ 17 - 25 ปีบริบูรณ์ถือว่าเป็นผู้มีอายุน้อย

กลุ่มผู้มีอายุตั้งแต่ 25 - 45 ปีบริบูรณ์ถือว่าเป็นผู้มีอายุระดับปานกลาง

กลุ่มผู้มีอายุตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไปถือว่าเป็นผู้มีอายุระดับสูง

การศึกษา ใช้หลักเกณฑ์จากการพิจารณาสถิติระดับการศึกษาของประชากรไทยโดยทั่วไป
แล้วเทียบเคียงกับสภาพความเป็นจริงของ ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนการแจกแจงข้อมูล
ที่ได้มาแล้ว โดยการนำมาจัดแบ่ง เป็นช่วงชั้นโดยอาศัยโค้งปกติ (Normal Curve) ซึ่งแบ่ง
ออกได้เป็นดังต่อไปนี้ คือ

กลุ่มผู้มีการศึกษาคือต่ำกว่า ป.4 ถึง ป.7 ถือว่าเป็นกลุ่มผู้มีการศึกษาระดับต่ำ

กลุ่มผู้มีการศึกษาตั้งแต่ ม.ศ. 1 - ม.ศ. 6 ถือว่าเป็นกลุ่มผู้มีการศึกษาระดับ

ปานกลาง

กลุ่มผู้มีการศึกษาตั้งแต่จบอนุปริญญาขึ้นไป ถือว่าเป็นกลุ่มผู้มีการศึกษาระดับสูง

ระดับรายได้ ใช้หลักเกณฑ์จากการพิจารณาสถิติระดับรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง เป็นเกณฑ์
ส่วนในการแจกแจงข้อมูลที่ได้มาจัดแบ่ง เป็นช่วงชั้น โดยอาศัยโค้งปกติ (Normal Curve)
ซึ่งแบ่งออกได้ดังนี้

กลุ่มผู้มีรายได้น้อยกว่า 4,000 บาท ถือว่าเป็นกลุ่มผู้มีรายได้น้อย

ระดับต่ำ

กลุ่มผู้มีรายได้น้อยกว่าตั้งแต่ 4,001 บาท ถึง 8,000 บาท ถือว่าเป็นกลุ่มที่มี

รายได้น้อยระดับปานกลาง

กลุ่มผู้มีรายได้น้อยกว่าตั้งแต่ 8,001 บาทขึ้นไป ถือว่าเป็นกลุ่มผู้มีรายได้น้อยระดับสูง

การรายงานผลการวิจัย

การรายงานผลการวิจัยเป็นไปตามการอ่านและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติในแบบพรรณนา
และคุณภาพตามลำดับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย